

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Dit dossier heeft betrekking op het beleidsveld cultuur.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

1. Advies SARC

De SARC gaf op 2 december 2025 advies op deze visienota:

Maatschappelijke uitdagingen en ambities

- De SARC benadrukt dat het vertrekpunt – een focus op ondersteuning van de ‘live beleving’ met oog op welzijn – positief is. Tegelijk wijst de raad erop dat cultuur steeds vaker digitaal wordt gemaakt en gepresenteerd, zoals bij born-digital archieven en producties. Beleving wordt bovendien voorafgegaan door een intensief maakproces binnen culturele organisaties. Het realiseren van zowel live als hybride beleving vraagt extra processen en inspanningen, waarbij de werkdruk vooral bij de cultuursector zelf ligt en niet bij de kernorganisaties. Daarom is het cruciaal om voldoende rekening te houden met de noden van de sector: ademruimte en ondersteuning voor expertiseopbouw om digitale processen in het maakproces te optimaliseren, zodat het ecosysteem goed kan functioneren.

De visienota zet in de eerste plaats duidelijke beleidsaccenten voor deze legislatuur, maar bouwt tegelijk voort op bestaande inzichten. Dit betekent dat eerder ontwikkelde voorstellen, zoals in het ontwerpprogramma Digitale Transformatie 2025-2029, hun relevantie behouden. In budgettaire uitdagende tijden zijn keuzes echter noodzakelijk, en die maakt de visienota expliciet. Dit sluit niet uit dat bepaalde noden uit de sector via andere strategische kaders – bijvoorbeeld de strategische visienota’s voor kunsten en cultureel erfgoed – verder kunnen worden verduidelijkt.

- De SARC onderstreept eveneens dat de sector niet alleen ruimte moet krijgen om digitale processen te verbeteren, maar ook ondersteuning behoeft bij het ontwikkelen van digitale strategieën. De rol en gerichte ondersteuning door kernspelers blijft volgens de raad momenteel te vaag.

De visienota geeft aan dat de versterking van digitale maturiteit een essentiële voorwaarde is om de cultuursector te ondersteunen in haar transformatie omdat digitale maturiteit de sector in staat stelt om strategisch te bepalen hoe deze dienstverlening hun werking strategisch kan ondersteunen, en om doordachte keuzes te maken met betrekking tot technologische toepassingen.

Om te kunnen komen tot een doeltreffende ondersteuning van de gelaagde noden van de cultuursector is een geïntegreerde aanpak nodig, met betrokkenheid van kernorganisaties, sectorale steunpunten, andere relevante culturele actoren en het departement CJM. Het versterken van de digitale maturiteit van de cultuursector zelf is een expliciet opdracht van de kernorganisaties digitale transformatie, waarvoor via het afsluiten van een bijkomend addendum de collectieve verantwoordelijkheid extra benadrukt wordt.

- *Waar de individuele ontwikkelruimte voor culturele organisaties ligt.*

Deze aanpak maakt het mogelijk om projectoproepen beter af te stemmen op het ecosysteem, door aan te geven welke componenten hergebruikt kunnen worden en welke waarde individuele projecten kunnen toevoegen. De ingeschreven principes van subsidiariteit, luisteren naar en responsabiliseren van de sectoren, en de projecten die de komende beleidsperiode zullen gerealiseerd worden maken het mogelijk om in de praktijk tot een meer heldere rolverdeling te komen, een goed evenwicht tussen het ontwikkelen van collectieve oplossingen en het versterken van sectororganisaties.

Daarnaast moet een antwoord gezocht worden op vragen zoals:

- welke ontzorgde processen voorzien zijn en welke er tijdslijn is voor nieuwe ontwikkelingen
- welke investeringen niet dubbel moeten gebeuren
- hoe projecten optimaal gebruik kunnen maken van bestaande infrastructuur.

Tot slot is het cruciaal om deze visienota af te stemmen op andere strategische kaders. Dit maakt een fijnmazige uitwerking van de principes mogelijk. Bij de verdere uitwerking van de strategische visienota cultureel erfgoed zal dit topic een belangrijk aandachtspunt zijn.

Financiering en draagvlak

- De SARC waarschuwt dat het doorrekenen van exploitatiekosten aan gebruikers haaks staat op inclusie en toegankelijkheid. Lokale besturen hebben beperkt draagvlak voor extra financiële verplichtingen, wat kan leiden tot afbouw van inspanningen.

De principes subsidiariteit en complementariteit die de visienota naar voor schuift, zouden aanleiding moeten geven tot een dialoog die op verschillende niveaus van toepassing is, het principe gaat veel verder dan het responsabiliseren van lokale besturen alleen, het betreft ook ontwikkelingen in specifieke culturele sectoren en andere beleidsdomeinen. Dit moet aanleiding geven tot een gesprek dat met alle relevante partijen moet gevoerd worden, onder meer in het kader van de geplande strategische visienota's.

Subsidiariteit

- De SARC pleit voor een participatief beleid, waarbij kernspelers, steunpunten, het departement én de sector voldoende betrokken worden. Er moet een goede match zijn tussen bottom-up expertise en top-down ontwikkeling.

De visienota pleit voor een geïntegreerde digitale strategie die culturele organisaties niet alleen middelen biedt, maar ook een duidelijke structuur en samenwerking met kernspelers om de digitale kloof om te buigen naar digitale verbinding. Hiervoor moeten vanuit subsidiariteit ook mechanismen uitgewerkt worden die het mogelijk maken om verwachtingen scherp te stellen, rollen en verantwoordelijkheden scherp te stellen, zowel voor de kernorganisaties digitale transformatie als voor de culturele organisaties, en de verschillende budgetten maximaal te aligneren. De ontzorging in operationele processen mag er echter niet toe leiden dat de culturele organisaties geen verantwoordelijkheden op dat vlak hebben.

Om dit te concretiseren werd in '4.4 subsidiariteit' volgende passage toegevoegd:

“Het subsidiariteitsprincipe blijft een leidraad bij de ondersteuning van innovatieve processen binnen de cultuursector. Initiatieven die van onderuit ontstaan, verdienen niet alleen erkenning, maar ook structurele en gerichte steun, omdat ze bijdragen aan een breed gedragen en betekenisvolle digitale transformatie.

- Hoe bottom-up initiatieven duurzaam kunnen worden verankerd binnen het ecosysteem
- Hoe overlap en dubbel werk vermeden wordt door duidelijk af te bakenen wat collectief wordt ontwikkeld, welke rollen en verantwoordelijkheden de kernorganisaties daarbij opnemen, en wat individuele organisaties zelf realiseren.
- Welke herbruikbare componenten en infrastructuur beschikbaar zijn, zodat projecten kunnen aansluiten op bestaande bouwstenen en zo efficiënt mogelijk bijdragen aan het geheel.

Om dit te faciliteren voorzien we dat projectmiddelen binnen de zes cultuurstreken ook kunnen worden ingezet voor digitale transformatie. We moedigen organisaties die werkingssubsidies ontvangen aan om een deel van hun structurele middelen te investeren in digitaliseringsprojecten. Zo koppelen we bottom-up innovatie aan strategische ondersteuning en schaalvoordelen, binnen een transparante ecosysteembenadering."

De visienota werd ook voorgelegd aan Digitaal Vlaanderen. Zij stemden in met de tekst en formuleerden geen advies.

A. CONTEXT EN AMBITIENIVEAU VAN DE VISIENOTA

De coronapandemie versnelde de digitalisering, maar toonde ook de beperkingen en kwetsbaarheden. Digitale initiatieven bereikten vooral een reeds betrokken publiek; structurele problemen en de digitale kloof bleven bestaan. Nieuwe technologieën zoals AI bieden kansen voor innovatie, maar brengen ook ethische en sociale risico's met zich mee. Budgettaire beperkingen dwingen tot scherpe keuzes en prioriteiten.

B. BELEIDSPRINCIPES VOOR DE DIGITALE TRANSFORMATIE

De digitale transformatie van de cultuursector vraagt om wendbare keuzes die inspelen op een voortdurend evoluerende samenleving. Vlaanderen neemt hierin een regierol op en ontwikkelt een stimuleringsbeleid dat organisaties en lokale besturen houvast biedt. Het beleid zet blijvend in op publieke investeringen voor infrastructuur en een duurzaam financieringsmodel, en herijkt bestaande principes met nieuwe uitgangspunten om deze transitie haalbaar en toekomstgericht te maken.

- Live cultuurbeleving centraal: Digitale technologie ondersteunt fysieke, gedeelde cultuurervaringen, maar vervangt ze niet. Instrumenten als UiTPAS verhogen de participatiegraad.

Pagina 5 van 7

- Publieke waarden & infrastructuur: Digitale infrastructuur moet publieke waarden als openheid, privacy, inclusie en duurzaamheid waarborgen, en onafhankelijk zijn van dominante internationale platformen.
- Samenwerking & solidariteit: Gedeelde platformen en standaarden verlagen de drempel voor kleinere organisaties en zorgen voor schaalvoordelen. Kernorganisaties (Cultuurconnect, meemoo, publiq) nemen een regierol op.
- Subsidiariteit: Organisaties ontwikkelen een eigen digitale strategie en bepalen waar samenwerking wenselijk is. Bottom-up-initiatieven krijgen erkenning en steun.
- Complementariteit: Samenwerking over beleidsdomeinen en bestuursniveaus heen wordt gestimuleerd, ook internationaal.
- Gedeelde verantwoordelijkheid: Lokale besturen dragen bij aan financiering en exploitatie van digitale instrumenten; Vlaanderen ontwikkelt generieke oplossingen waar schaalvoordelen dat rechtvaardigen.

De digitale agenda voor de cultuursector wordt gedragen door drie kernorganisaties: Cultuurconnect, meemoo en publiq. Zij hebben elk een duidelijke rol:

Deze organisaties werken nauw samen, waardoor een gedeelde digitale infrastructuur ontstaat die schaalvoordelen, efficiëntie en innovatie mogelijk maakt. De visienota benadrukt het belang van een geïntegreerde strategie: nieuwe digitale noden worden eerst binnen het bestaande ecosysteem aangepakt, in samenwerking met relevante partners en afgestemd met andere beleidsdomeinen zoals jeugd, onderwijs en media.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Er is geen budgettaire impact

Deze is niet van toepassing op voorliggend dossier.

Er is geen impact op het personeelsbestand en de personeelsbudgetten.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Er is geen weerslag op het personeel, de werkingsuitgaven, de investeringen en schulden of de ontvangsten van de lokale besturen.

4. VERDER TRAJECT

De verdere uitrol van de visienota vertaalt zich enerzijds in de beheersovereenkomsten die met de kernspelers digitale transformatie (Cultuurconnect, meemoo en publiq) worden afgesloten voor de periode 2026-2030. Anderzijds positioneert de visienota zich niet als een geïsoleerd document, maar als een richtinggevend kader dat verder wordt afgestemd met lopende visietrajecten in de cultuursector.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1° akkoord te gaan met de inhoud van onderhavige visienota, waarvan de inhoud geen budgettaire impact heeft voor de Vlaamse Overheid. Een eventuele budgettaire impact zal het voorwerp uitmaken van nader onderzoek bij de verdere concretisering en implementatie van deze visienota;

2° de visienota over te maken voor verdere bespreking aan het Vlaams Parlement;

3° om de Vlaamse minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen de opdracht te geven de inhoud van deze visienota uit te werken.

De Vlaamse minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen,

Caroline GENNEZ